

فرافکنی محیط زیست آذربایجان شرقی در فاجعه زیستی «کاوه سودا» + پاسخ تسنیم

روابط عمومی اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان شرقی در خصوص مطالب و اخبار منتشر شده در خصوص آلاینده‌های زیست محیطی یکی از واحدهای استان توضیحاتی را جهت اطلاع عموم ارائه کرد که این اطلاعیه و پاسخ تسنیم را می‌خوانیم.

اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان شرقی درباره مطالب و اخبار منتشر شده در خصوص آلاینده‌های زیست محیطی یکی از واحدهای استان توضیحاتی را جهت اطلاع عموم ارائه کرد که این اطلاعیه و پاسخ تسنیم را می‌خوانیم.

اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان شرقی با تقدیر از رسانه‌ها در خصوص حساسیت مسائل محیطی مطالبی را درباره شائبه‌های زیست محیطی کارخانه کاوه سودا ارائه کرد:

در این بیانیه آمده است: بر اساس قانون تنها مرجع تشخیص و شناسایی واحدها و منابع آلاینده سازمان حفاظت محیط زیست کشور است و بر این اساس کارشناسان نظارت و پایش اداره کل تمامی فعالیت‌های صنایع و واحدهای بزرگ و کوچک استان را به صورت شبانه روزی پایش نموده و در صورت مشاهده تخلف زیست محیطی قطعاً برخورد می‌کنند.

در خصوص مطالب منتشر شده در خصوص واحد مذکور خاطر نشان می‌سازد این واحد نیز مانند سایر واحدها ملزم به رعایت تمامی قوانین و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست بوده و این موضوع همواره مورد تاکید اداره کل محیط زیست استان می‌باشد و با واحدهای متخلف برخوردهای لازم را کرده است.

این موضوع از وظایف سازمانی اداره کل حفاظت محیط زیست استان می‌باشد و این واحد نیز با وجود اینکه از سالیان قبل مجوز فعالیت از اداره کل حفاظت محیط زیست و سایر دستگاه‌های مسئول دیگر اخذ نموده ملزم به رعایت ملاحظات زیست محیطی بوده و در مواقعی که تخطی از ضوابط داشته اختاریه‌های لازم صادر شده و برخورد لازم شده است.

در سال گذشته و امسال نیز حسب مورد به محض تخطی از ضوابط تذکرات و اختاریه‌های لازم داده شده و واحد ملزم به انجام اقدامات اصلاحی گردیده و در عین حال ضمن اینکه این اداره کل همواره نگران آلودگی واحدهای مختلف صنعتی و خدماتی می‌باشد صراحتاً اعلام می‌نماید این اداره کل تنها در حدود اختیارات قانونی و ضوابط ابلاغی خود انجام وظیفه نموده و مسئول می‌باشد و قانون متولی باغات، مزارع و آب‌های زیر زمینی را به صراحت تعیین و وظایف هر دستگاه در این خصوص مشخص می‌باشد.

اینکه صرفاً بدون توجه به مجوزهای صادره و ماهیت فعالیت یک صنعت، اعلام نظر بدون مدارک و مستندات مستدل نمی‌تواند ملاک عمل این اداره کل قرار گیرد و قانون گذار محترم وظایف و اختیارات هر دستگاه و متولیان مربوطه را در این خصوص کاملاً با شفافیت مشخص نموده و آنچه که واضح می‌باشد هیچ مرجع قانونی متولی گزارشی در خصوص آلودگی آب‌های زیر زمینی و خشک شدن باغات در منطقه به این اداره کل ارسال ننموده است.

ضمن آنکه این اداره کل بر حسب وظایف سازمانی خود متناسب با ماهیت فعالیت و فرایندهای آن توصیه‌ها و تذکرات و اقدامات اصلاحی لازم را برای تمامی واحدها و از جمله این واحد ابلاغ می‌نماید و در صورت عدم تمکین هر یک از واحدها با هماهنگی مرجع محترم قضایی برخورد لازم به عمل می‌آید و هیچ صنعت خاصی از این قاعده مستثنی نمی‌باشد.

در پایان خاطر نشان می‌سازد که این اداره کل با تقدیم چهار شهید و دو جانباز به صورت عملی در راستای حفظ محیط زیست استان به وظایف خود عمل کرده و بر حسب وظایف سازمانی و با ایجاد گشت‌های پایش شبانه همواره بر فعالیت واحدهای صنعتی و تولیدی و خدماتی نظارت مستمر کرده و ضمن بهره‌گیری از ظرفیت سایر بخش‌های خصوصی و دولتی به محض رصد هرگونه آلاینده‌ها در این واحدها موضوع را وفق ضوابط مورد عمل سازمان حفاظت محیط زیست پیگیری و برخورد لازم را انجام خواهد داد.

پاسخ تسنیم و مطالبه جلوگیری از وقوع فاجعه زیستی مشابه سال 89 در منطقه و دریاچه ارومیه

بر اساس تحقیقات میدانی خبرنگار تسنیم و ارزیابی تحقیقات کارشناسان زیست محیطی در زمینه پساب‌های صنعتی (غیر از کارشناسان

اداره کل محیط زیست و برای ارزیابی صحت مجوزهای صادره!) به نتایج محیرالعقول زیر رسیده است که فاجعه زیستی را برای باغشهر ایران، مراغه شهرستان بناب و همچنین دریاچه ارومیه به دنبال خواهد داشت.

این رسانه منکر تلاش‌های سرمایه‌گذاران و متولیان ایجاد اشتغال زیاد و ارزش افزوده در صنعت بزرگ شیشه و بلور و مینی پتروشیمی در منطقه نیست، بلکه به دلیل اهمیت مسائل زیست محیطی آن و بی‌اهمیت بودن این موضوع برای مدیران این مجموعه که اغلب غیر بومی هستند، این موضوع را مورد کاوش و بررسی قرار داده است.

در سال 1389 نیز فعالیت این واحد تولیدی مواد شیمیایی به دلیل شکست لاگون‌های جمع‌آوری پساب، یک فاجعه زیست محیطی در مراغه و بناب به وجود آورده بود، مدتی متوقف شد و سپس به گفته مسئولان وقت با اصلاح مسائل مربوط به محیط زیست فعالیت خود را از سر گرفت. اما به گفته سعیدی، نماینده مردم تبریز در مجلس، علی‌رغم متعهد شدن کارخانه برای اصلاح روند دفع پساب‌ها و تصمیماتی که در همان زمان گرفته شد، اما در مقام عمل چیزی قابل مشاهده نیست.

برای درک فاجعه زیستی این کارخانه، با مثال ساده، مخاطبین را بیشتر در جریان این موضوع و پاسخ قابل تأمل اداره کل حفاظت محیط زیست آذربایجان شرقی قرار می‌دهیم.

مواد اولیه کارخانه «کاوه سودا» آهک و نمک است که نمک آن را از بستر «پارک ملی دریاچه ارومیه» است. «پارک ملی» درجه‌ای بالاتر از «مناطق حفاظت شده» دارد که چگونه این مجوز برای پارک ملی صادر شده، موضوع بحث در این مجال نیست.

نمک استحصال شده در فرآیند تولید به کربنات سدیم تبدیل می‌شود که روش تولید آن هم ارزان‌ترین روش تولید، در عین حال آلاینده‌ترین روش است که روش سده 1800 میلادی است و نزدیک به 200 سال از آن گذشته است و این موضوع هم موضوع مورد مناقشه در این مجال نیست، در حالی که باید برای کنترل پساب خروجی، این فرآیند بهبود و اصلاح شود.

اما موضوع جدی مورد بحث، موضوع پساب خروجی است که محیط زیست، مسئول مستقیم نظارت بر نحوه خروج و دفع پساب است تا به محیط زیست آسیب وارد نکند اما خروجی پساب این مجموعه معظم، EC بالای 200 هزار میکروزیمنس دارد و شدیداً حالت «باز»ی و قلیایی دارد که باید در تصفیه‌خانه به حالت خنثی درآمده و سپس دفع شود که این فرآیند اتفاق نمی‌افتد.

در حالی که برای یک واحد کوچک تولیدی، سازمان محیط زیست خواستار احداث تصفیه‌خانه است تا مجوز لازم را صادر کند، ولی این کارخانه با این حجم از آلاینده‌گی تصفیه‌خانه ندارد و مجوز «موقتاً» جمع‌آوری پساب به لاگون «ایزوله» را گرفته‌اند تا پس از رقیق کردن پساب، با خط لوله ایمن به «محیط» دریاچه ارومیه انتقال دهند اما علاوه بر اینکه اصل این صدور مجوز خلاف قانون است، پس از فاجعه زیستی این کارخانه در سال 88، قول داده بودند که تا شش ماه تصفیه‌خانه احداث شود ولی همان اتفاقات 88 ادامه دارد و فاجعه سال 88 در مراغه و بناب و دریاچه ارومیه به صورت بالقوه باقی است و هر لحظه امکان بروز فاجعه زیستی وجود دارد.

پساب این کارخانه بالاترین حد «باز»ی است و باید در تصفیه‌خانه خنثی شود، چراکه اگر در محیطی بخواهید آب یا پساب وارد کنید، علاوه بر آلاینده‌گی باید اسیدی و بازی بودن هم بررسی شود. ضمن اینکه آمونیاک موجود در پساب این کارخانه نیز در صورت ورود به دریاچه، قاتل آرتمیا، تنها موجود زنده دریاچه ارومیه است.

از سوی دیگر محیط زیست مجوز لازم را برای «لاگون ایزوله» داده تا پساب خروجی خطرناک این کارخانه مطلقاً به آب‌های زیرزمینی نفوذ نکند اما تنها 3 تا 4 مورد از این لاگون‌های حاکی 300 هکتاری ایزوله شده و مابقی لاگون نبوده و استخر حاکی است که موجب می‌شود پساب به آب‌های زیرزمینی نفوذ کرده و بخشی هم بخار شود.

همچنین فاجعه بارترین بخش این لاگون‌های 300 هکتاری، امکان حضور پرندگان مهاجر در این محدوده است که به دلیل شدت بالای «باز»ی و قلیایی بودن پساب «کاوه سودا»، هر جاندار در داخل این مجموعه بیافتد به سرعت از بین خواهد رفت و محو می‌شود!

ضمن اینکه یکی از اعضای هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی برای بررسی میزان خطرات «کاوه سودا» بر اراضی و آب‌های کشاورزی منطقه، آزمایشی را انجام داده که نتایج آن در جداول ذیل می‌آید:

پساب‌های کارخانه کاوه سودا تهدید جدی برای آبهای زیر زمینی دشت مراغه-بناب

شماره چاه	نام محل	EC میکرو موس بر (ساتی متر)	pH	سدیم (میلی) اکی والان (برلیتر)	کلسیم (میلی) اکی والان (برلیتر)	منیزیم (میلی) اکی والان (برلیتر)	کلر (میلی) اکی والان (برلیتر)	سولفات (میلی) اکی والان (برلیتر)	بی کربنات (میلی اکی والان برلیتر)
۱	عشرت آباد	۶۷۸	۸,۱۱	۲۶	۳۸	۱,۱	۰,۸	۱,۵	۵۶
۲	پهراآباد	۹۸۵	۸,۲۳	۲,۵	۶,۵	۱,۸	۰,۹	۲,۶	۶,۵
۳	شورخانه برق	۳۲۰۵	۷,۶	۹,۵	۸,۳	۴,۸	۸	۱,۱	۱۸,۶
۴	زلوشت	۲۵۱۴	۷,۷	۶,۶	۷,۸	۷	۶,۶	۲,۱	۱۰,۵
۵	علی خواجه	۳۵۴۸	۷,۹	۹,۶	۱۳,۵	۶,۵	۱۸,۵	۱,۸	۸,۸
۶	آخوند قشلاق	۵۴۲۵	۸	۴۰,۶	۶,۳	۱۳,۲	۴۴,۵	۱,۱	۸,۶
۷	قره چیق	۲۳۵۴	۸,۲	۵,۶	۸,۶	۵,۵	۵,۳	۳,۲	۷,۶
۸	غرب دشت	۵۹۸۴	۷,۸	۵۶,۶	۹,۶	۱۰,۲	۳۳,۲۵	۵,۵	۲۲,۳
۹	خوشه مهر	۶۵۲۵	۷,۷	۳۵	۲۲,۳	۲۲,۳	۵۵,۶۵	۱۰,۲	۵,۶
۱۰	دوش	۱۲۵۱	۷,۸	۶	۵,۶	۱۵,۶	۲,۲	۶,۶	۲۲,۳۵

جدول ۱: نتایج آنالیز تعدادی از نمونه‌های آب زیر زمینی دشت مراغه-بناب پاییز ۹۷

photo : Tasnimnews.com

در تحقیقات یکی از اعضای هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی آذربایجان شرقی آمده است: «همانطور که در جدول یک مشاهده می‌شود میزان شوری آب‌های زیر زمینی در دشت بناب مراغه به طور محسوسی بالا رفته است. میزان یون‌های کلر و سدیم و بی‌کربنات در برخی نمونه‌ها در حد بحرانی قرار دارند و در صورت استفاده از این آب‌ها برای آبیاری، باعث بالارفتن پی‌اچ شیره سلولی گردیده و زردی درختان را باعث خواهد گردید.

از طرف دیگر میزان شوری در برخی چاه‌ها باعث سوزش تمامی گونه‌های گیاهی منطقه خواهد شد. افزایش این یون‌ها نشان دهنده نفوذ پساب‌ها به آبخوان و آلودگی آب زیر زمینی است. با توجه به اینکه در منطقه سازندهای تبخیری وجود ندارد تنها عامل ایجاد کننده این آنومالی‌ها پساب‌های بسیار خطرناک کارخانه کاوه سودا است که به صورت نقطه‌ای و خطی منابع آب‌های زیر زمینی منطقه را آلوده می‌کنند.

بدیهی است ادامه چنین روندی تهدید جدی برای منابع آب‌های زیر زمینی این دشت حاصلخیز است. لازم است نمایندگان محترم منطقه و مسئولان محلی نسبت به پایش دقیق منابع آب و خاک منطقه اقدام تسریعی معمول فرمایند.»

پساب‌های کارخانه کاوه سودا تهدید جدی برای آبهای زیر زمینی دشت مراغه-بناب

پساب استخر ۱	پساب استخر ۱	پساب استخر ۱	پارامتر فیزیکوشیمیایی
۳۱۲۵۶۶	۳۸۴۰۰۰	۵۵۸۵۴۵,۲۵	هدایت الکتریکی (میکرو موس بر سانتی متر)
۲۶۸۷۵۵,۲	۳۵۷۵۶۶	۴۳۲۰۰۰	T.D.S (گرم بر لیتر)
۸,۸	۹,۲	۱۱,۲	PH
۷,۵	۷,۲	۴,۶	DO (میلی گرم بر لیتر)
۰,۳	۲,۵	۲,۳	BOD (میلی گرم بر لیتر)
۴۵۸,۳۲	۸۵۶,۳	۶۰۰,۲	COD (میلی گرم بر لیتر)
۴۸۲۵۰	۸۲۵۳۲	۷۰۶۰۰	سختی کل (میلی گرم بر لیتر)

جدول ۲- نتایج آنالیز فیزیکی و شیمیایی پساب استخرهای کاوه سودا

photo : Tasnimnews.com

در این بیانیه، اداره کل محیط زیست، بررسی آلودگی آب‌های زیرزمینی را به گردن آب منطقه‌ای انداخته است ولی ابتدا باید اداره کل محیط زیست استان، که مسئول مستقیم بررسی پساب خروجی است، در مورد آن پاسخگو باشد و سپس آب منطقه‌ای هم در نوبت خود در این موضوع مورد سؤال قرار خواهد گرفت!

در پایان، با توجه به موارد ذکر شده، این رسانه به عنوان رسالت ذاتی رسانه‌ای خود، خواستار توضیح مدیرکل محیط زیست در مورد مجوزهای صادره به این واحد آلاینده و بالقوه فاجعه زیستی بوده و از کارخانه «کاوه سودا» هم برای عدم احترام به محیط زیست و حجم بالای آلاینده‌گی در عین عدم عمل به تعهدات سال 89 خود و عدم احداث تصفیه خانه پیگیر خواهد بود تا از احتمال تکرار فاجعه زیستی 88 برای مردم باغ شهر مراغه و دریاچه ارومیه جلوگیری کنیم.

گزارش از جواد رسولی

آدرس خبر: <https://tgT11h/gi.goo/>